

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

RAVNOTEŽNI KAZALNIK KONKURENČNOSTI ZA SLOVENIJO

Matija Lozej

PRIKAZI IN ANALIZE
3/2013

Izdaja BANKA SLOVENIJE
Slovenska 35
1505 Ljubljana
telefon: 01/ 47 19 000
fax: 01/ 25 15 516

Zbirko PRIKAZI IN ANALIZE pripravlja in ureja Analitsko-raziskovalni center Banke Slovenije
(telefon: 01/ 47 19 680, fax: 01/ 47 19 726, e-mail: arc@bsi.si).

Mnenja in zaključki, objavljeni v prispevkih v tej publikaciji, ne odražajo nujno uradnih stališč Banke Slovenije ali njenih organov.

<http://www.bsi.si/iskalniki/raziskave.asp?MapaId=339>

Uporaba in objava podatkov in delov besedila je dovoljena z navedbo vira.

Številka 3, Letnik XIX

ISSN 1581-2316

RAVNOTEŽNI KAZALNIK KONKURENČNOSTI ZA SLOVENIJO

Matija Lozej*

POVZETEK

Gradivo replicira izračun ravnotežnega kazalnika konkurenčnosti (Collignon, 2012) za Slovenijo glede na EA-12 in primerja kazalnik s kazalniki najpomembnejših trgovinskih partneric. Ključne ugotovitve so, da se je, merjeno s tem kazalnikom, hitro poslabševanje konkurenčnega položaja, ki se je začelo v tretjem četrtletju leta 2007 in doseglo vrh v tretjem četrtletju leta 2010, zaustavilo in od tedaj občutno izboljšalo. Kljub temu, da je konkurenčni položaj Slovenije še vedno malce slabši od ravnotežnega, pa bi se ob nadaljevanju takšnih gibanj do konca leta 2013 lahko vrnilo v ravnotežje. Omenjena gibanja so ugodnejša kot pri najpomembnejših trgovinskih partnerjih, ki so – kljub boljšemu izhodiščnemu položaju konec leta 2010 – večinoma poslabšali svoj konkurenčni položaj.

ABSTRACT

This short research note replicates the computation of equilibrium competitiveness indicator (Collignon, 2012) for Slovenia vis-a-vis EA-12 and compares the indicator with those of the main trading partners. The key findings are that, according to this indicator, the sharp deterioration of competitiveness that started in the third quarter of 2007 and reached its peak in the third quarter of 2010 has ceased and substantially improved since then. While still somewhat worse than in the equilibrium, competitive position of Slovenia is expected to return to the equilibrium by the end of 2013 if such trend continues. These developments are more favourable than in the main trading partners, who – despite having a much better starting position at the end of 2010 – have mostly tended to worsen their competitive position.

* Analitsko-raziskovalni center Banke Slovenije. Stališča so stališča avtorja in ne odražajo nujno stališč Banke Slovenije ali Evrosistema. Za komentarje in nasvete se zahvaljujem Damjanu Kozamerniku, Nataši Jemec, Marku Pisanskemu, Luki Žaklju in udeležencem internega seminarja v Banki Slovenije. Morebitne napake so odgovornost avtorja.

1. Uvod

Pričujoče gradivo prikazuje izračun ravnotežnega kazalnika konkurenčnosti (Collignon, 2012) za Slovenijo. Za primerjavo gradivo vsebuje tudi izračune ravnotežnega kazalnika konkurenčnosti pri ključnih trgovinskih partnericah Slovenije.

Ugotovitve na podlagi ravnotežnega kazalnika konkurenčnosti kažejo, da je Slovenija po hitrem poslabšanju konkurenčnega položaja od tretjega četrtega 2007 do tretjega četrtega 2010 začela svoj položaj izboljševati. Dinamika izboljševanja je relativno hitra in nakazuje, da bi se ob nespremenjeni dinamiki konkurenčnost Slovenije do konca leta 2013 lahko vrnila v ravnotežje. V primerjavi z najpomembnejšimi trgovinskimi partnericami je Slovenija od tretjega četrtega 2010 močno popravila svoj konkurenčni položaj, vendar pa je slednji kljub temu še vedno slabši od ravnotežnega (slabša je le Italija). Dinamika vračanja Slovenije v ravnotežje je relativno hitra, glavne trgovinske partnerice pa svoj položaj večinoma počasi poslabšujejo.

2. Metodologija izračuna ravnotežnega kazalnika konkurenčnosti

Ravnotežni kazalnik konkurenčnosti temelji na ravnotežnih stroških dela na enoto proizvoda (*equilibrium unit labour costs, EULC*) in predpostavlja, da mora biti v ravnotežju povprečna donosnost kapitala po posameznih regijah istega valutnega območja izenačena.¹ Če je povprečna produktivnost kapitala na območju A višja kot na območju B, potem so lahko *ravnotežni* stroški dela na enoto proizvoda na območju A višji kot na območju B, ne da bi to ogrozilo konkurenčnost območja A. To velja, dokler raven stroškov dela na enoto proizvoda na območju A ne preseže ravni stroškov dela na enoto proizvoda na območju B za več kot je razlika v povprečni produktivnosti kapitala med območjema.

Izračun ravnotežnih stroškov dela na enoto proizvoda

Donosnost kapitala, R , je definirana kot

$$R = \frac{P^* y - w^* L}{P_k^* K},$$

kjer P označuje BDP deflator, y realni BDP, w povprečno plačo, L število zaposlenih, P_k ceno kapitalskih dobrin in K količino kapitala v državi. Povprečna učinkovitost kapitala, k , je definirana kot nominalni BDP, ki ga proizvede ena enota kapitala, ovrednotena po tekočih cenah:

$$k = \frac{P^* y}{P_k^* K}.$$

Donosnost kapitala lahko torej zapišemo kot:

$$\begin{aligned} R &= \frac{P^* y - w^* L}{P_k^* K} * \frac{P^* y}{P^* y} = \frac{P^* y - w^* L}{P^* y} * \frac{P^* y}{P_k^* K} = \frac{P^* y - w^* L}{P^* y} * k = \\ &= \left(1 - \frac{w^* L}{P^* y} \right) * k = \left(1 - \frac{ULC}{P} \right) * k. \end{aligned}$$

¹ Izračuni so narejeni po identični metodologiji z uporabo harmoniziranih podatkov Eurostata. Edini podatek, ki ne izvira iz javno dostopnih časovnih vrst, je podatek o količini kapitala v posamezni državi. Ker ta podatek ni na voljo, so bile časovne vrste ocenjene (z isto metodo za vse države).

V ravnotežju mora biti povprečna donosnost kapitala na dveh območjih izenačena. To pomeni, da mora na dveh območjih (A in B) veljati:

$$R_A^* = R_B^* .$$

$$\left(1 - \frac{ULC_A^*}{P_A}\right) * k_A = \left(1 - \frac{ULC_B^*}{P_B}\right) * k_B$$

$$\Leftrightarrow$$

$$ULC_A^* = \frac{k_B}{k_A} \frac{P_A}{P_B} ULC_B^* - \left(\frac{k_B}{k_A} - 1\right) * P_A . \quad (1)$$

Iz zgornje enačbe lahko, ob danih ULC na območju B, izračunamo, kakšni bi morali biti ULC na območju A, da bi bila donosnost kapitala na obeh območjih enaka. Ti ULC na območju A so *ravnotežni* ULC. Služijo nam kot standard, s katerim primerjamo dejanske stroške dela na enoto proizvoda v območju A, če želimo ugotoviti konkurenčnost tega območja. Če so dejanski stroški dela na enoto proizvoda višji od ULC_A^* , potem je območje A manj konkurenčno (nekonkurenčno) v primerjavi z območjem B.

Za primerjavo z bolj standardnimi kazalniki konkurenčnosti je koristno predpostaviti, da je povprečna učinkovitost kapitala enaka v obeh gospodarstvih. V tem primeru enačba (1) postane podobna standardnim kazalnikom konkurenčnosti:

$$ULC_A^* = \frac{P_A}{P_B} ULC_B^* . \quad (2)$$

Če bi bila povprečna učinkovitost kapitala enaka na obeh območjih, bi torej za ohranjanje enake donosnosti kapitala na obeh območjih morale razlike v stroških dela na enoto proizvoda nevtralizirati vse razlike, ki bi nastale zaradi različnih stopenj inflacije. Če bi poleg enake povprečne učinkovitosti kapitala na obeh območjih predpostavili še enako raven cen na obeh območjih, potem bi bili obe območji v ravnotežju, če bi bili njuni stroški dela na enoto proizvoda enaki, $ULC_A^* = ULC_B^*$.

Konkurenčnost domačega gospodarstva lahko tako analiziramo na več načinov:

1. Če ne upoštevamo povprečne donosnosti kapitala in inflacije, potem preprosto primerjamo raven domačih in tujih stroškov dela na enoto proizvoda. To nam kažejo "standardni" kazalniki konkurenčnosti, izračunani iz nominalnih stroškov dela na enoto proizvoda. Če so domači stroški dela na enoto proizvoda višji, smo manj konkurenčni.
2. Če ne upoštevamo povprečne donosnosti kapitala, upoštevamo pa različno gibanje cen, potem primerjamo raven domačih stroškov dela na enoto proizvoda z ravnotežnimi stroški dela na enoto proizvoda, izračunanimi po enačbi (2). Če so domači stroški višji od ULC_A^* , izračunanimi po enačbi (2), smo manj konkurenčni.
3. Če upoštevamo tako povprečno donosnost kapitala na obeh območjih kot različno gibanje cen, potem primerjamo raven domačih stroškov dela na enoto proizvoda z ravnotežnimi stroški dela na enoto proizvoda, izračunanimi po enačbi (1). Če so domači stroški višji od ULC_A^* , izračunanimi po enačbi (1), smo manj konkurenčni.

Ker ravnotežni kazalnik konkurenčnosti upošteva tudi razlike v povprečni produktivnosti kapitala med dvema območjema, to pomeni, da dopušča višjo rast stroškov dela na enoto proizvoda na območju, kjer produktivnost kapitala raste. Če na primer na območju A produktivnost kapitala raste hitreje kot na območju B, se lahko stroški dela na enoto proizvoda na območju A povečujejo hitreje, ne da bi s tem ogrozili konkurenčnost tega območja. To pomeni, da lahko na območju, kjer je povprečna produktivnost kapitala relativno višja, stroški dela na enoto proizvoda tudi ob nespremenjeni produktivnosti dela še nekaj časa rastejo (dokler se donosnost kapitala ne zniža na raven območja, s katerim se primerjamo). Produktivnost kapitala in produktivnost dela sta po ravnotežnem

kazalniku konkurenčnosti povezani. Višja produktivnost dela ob konstantni ravni plač povečuje produktivnost kapitala, s tem pa ustvarja prostor za zvišanje plač (in s tem stroškov), vendar pri tem ne ogroža konkurenčnosti.

Izračun obsega kapitala

Za veliko večino držav uradne časovne vrste za obseg kapitala na četrtletni ravni niso na voljo. Poleg tega morajo biti časovne vrste za kapital izračunane po enotni metodologiji, če naj bi bile primerljive med državami. Zato smo obseg kapitala izračunali po metodi permanentne zaloge z uporabo četrtletnih podatkov o investicijah, ki so harmonizirani za vse države. Predpostavili smo letno stopnjo deprecije kapitala v višini 5%.²

2.1. Prednosti in slabosti ravnotežnega kazalnika konkurenčnosti

Ravnotežni kazalnik konkurenčnosti ima dve prednosti. Prva prednost ravnotežnega kazalnika konkurenčnosti je v tem, da upošteva različno produktivnost kapitala na posameznih območjih. Merilo konkurenčnosti določenega območja so namreč relativni stroški, na te pa ne vplivajo samo plače (četudi so plače praviloma najpomembnejši del stroškov). Ravnotežni kazalnik konkurenčnosti upošteva tako relativne stroške dela kot relativno produktivnost kapitala. Slednje tradicionalni kazalniki konkurenčnosti ne upoštevajo.³

Druga prednost ravnotežnega kazalnika konkurenčnosti je, da se raven stroškov dela na enoto proizvoda, s katero se primerjamo ("benchmark"), spreminja. To spreminjanje je odvisno od sprememb povprečne donosnosti kapitala, sprememb stroškov dela in inflacije na obeh območjih, ki jih primerjamo. Če so torej stroški dela na enoto proizvoda v domačem gospodarstvu višji, je to znak slabše konkurenčnosti samo v primeru, če so višji od *ravnotežnih* stroškov dela na enoto proizvoda (ki predstavljajo benchmark).

Med slabostmi ravnotežnega kazalnika konkurenčnosti izstopata predvsem dve. Prva slabost je ta, da temelji na predpostavki, da je ravnotežna donosnost kapitala povsod enaka. Ta predpostavka implicira, da je kapital popolnoma mobilna in da ni razlik med državami glede višine premij za tveganje.

Druga slabost ravnotežnega kazalnika konkurenčnosti je v tem, da je za njegov izračun treba oceniti povprečno učinkovitost kapitala. Ta je izračunana po naslednji formuli:

$$k = \frac{P^* y}{P_k^* K},$$

kjer je y realni BDP, P je BDP deflator, P_k je cena kapitalnih dobrin, K pa količina kapitala. Problematičen je imenovalec zgornje enačbe, saj vsebuje tako oceno razpoložljive količine kapitala v gospodarstvu kot trenutne cene kapitalnih dobrin. Količina kapitala v gospodarstvu ni izmerjen statistični podatek, ampak le ocena, narejena na podlagi predpostavljene stopnje deprecije in podatkov o investicijah. Sprememba predpostavk lahko zato vpliva na ravnotežni kazalnik konkurenčnosti. Izkazalo se je, da je za stopnje amortizacije, ki vodijo k realističnim časovnim serijam za količino kapitala v državi, kazalnik relativno robusten.⁴ Bistveno večja vsebinska

² Za začetno oceno obsega kapitala smo predpostavili, da so bile države v letu 1995 približno v ravnotežju. Dobljene časovne vrste smo primerjali z letnimi podatki Evropske komisije (podatkovna baza AMECO) o obsegu kapitala. Kljub pričakovanim razlikam te niso velike, izračunane časovne vrste pa ustrezajo tistim iz baze AMECO tako po redu velikosti, dinamiki kot po relativni velikosti posameznih območij. Rezultati niso občutljivi za alternativne predpostavke glede deprecije in začetnega stanja kapitala.

³ Tradicionalni kazalniki konkurenčnosti merijo realni efektivni devizni tečaj, in sicer na podlagi različnih mer inflacije oziroma stroškov (CPI, PPI, stroški dela na enoto proizvoda). V literaturi ni soglasja o tem, katera mera cen je najprimernejša. Velja le, da je realni efektivni devizni tečaj, izračunan na podlagi CPI, najslabša mera konkurenčnosti. Razlog je v tem, da ne upošteva cen, po katerih prodajajo izvozniki, saj so v CPI zajete tudi marže posrednikov (Bricongne, Fontagne, Gaulier, 2011).

⁴ S pojmom realistična časovna serija za količino kapitala je mišljeno, da mora biti ta časovna serija relativno gladka (brez večjih nihanj). Velika nihanja v količini kapitala v državi namreč niso realistična, ker je obseg kapitala glede na obseg investicij zelo velik. Zaradi tega bi za pomembnejše povečanje količine kapitala v državi morale investicije biti zelo velike (bistveno večje kot približno tretjina BDP).

težava kazalnika je v tem, da je ocenjena količina kapitala ovrednotena po ceni kapitalskih dobrin. Trenutne cene kapitalskih dobrin niso nujno dober indikator cene obstoječega kapitala (strojev, opreme, infrastrukture).⁵

Opozoriti velja še na uporabo mere inflacije pri izračunu ravnotežnega kazalnika konkurenčnosti. Ta izračun temelji na stroških dela na enoto proizvoda, zato je ravnotežni kazalnik konkurenčnosti podvržen vsem tistim slabostim tradicionalnih kazalnikov konkurenčnosti, ki so posledica uporabe nekega indeksa cen. Tipičen primer je izboljšanje kvalitete proizvodov, ki praviloma ni zajeta v indeksih cen (Benkovskis in Wörz, 2011), ali pa vpliva različnih stopenj posrednih davkov po državah.

3. Izračun ravnotežnega kazalnika konkurenčnosti za Slovenijo

Ravnotežni kazalnik konkurenčnosti za Slovenijo je izračunan glede na Evroobmočje, saj je ena od predpostavk za izračun ravnotežnega kazalnika konkurenčnosti članstvo v istem valutnem območju. Za Slovenijo je to zelo relevantno, saj velika večina trgovinske menjave Slovenije (okoli 70 %) poteka prav z Evroobmočjem. Izračuni kazalnika konkurenčnosti so prikazani od leta 2004 dalje, ko so bila nihanja deviznega tečaja tolarja majhna. Izračunan kazalnik konkurenčnosti torej kaže konkurenčnost slovenskih podjetij na trgih Evroobmočja, ob upoštevanju razlike v ravneh cen in ob upoštevanju dejstva, da je pretok kapitala na tem območju prost.

Pri izračunu ravnotežnega kazalnika konkurenčnosti za Slovenijo je Slovenija območje A, območje B pa je Evroobmočje. Uporabljene so bile naslednje časovne vrste:⁶

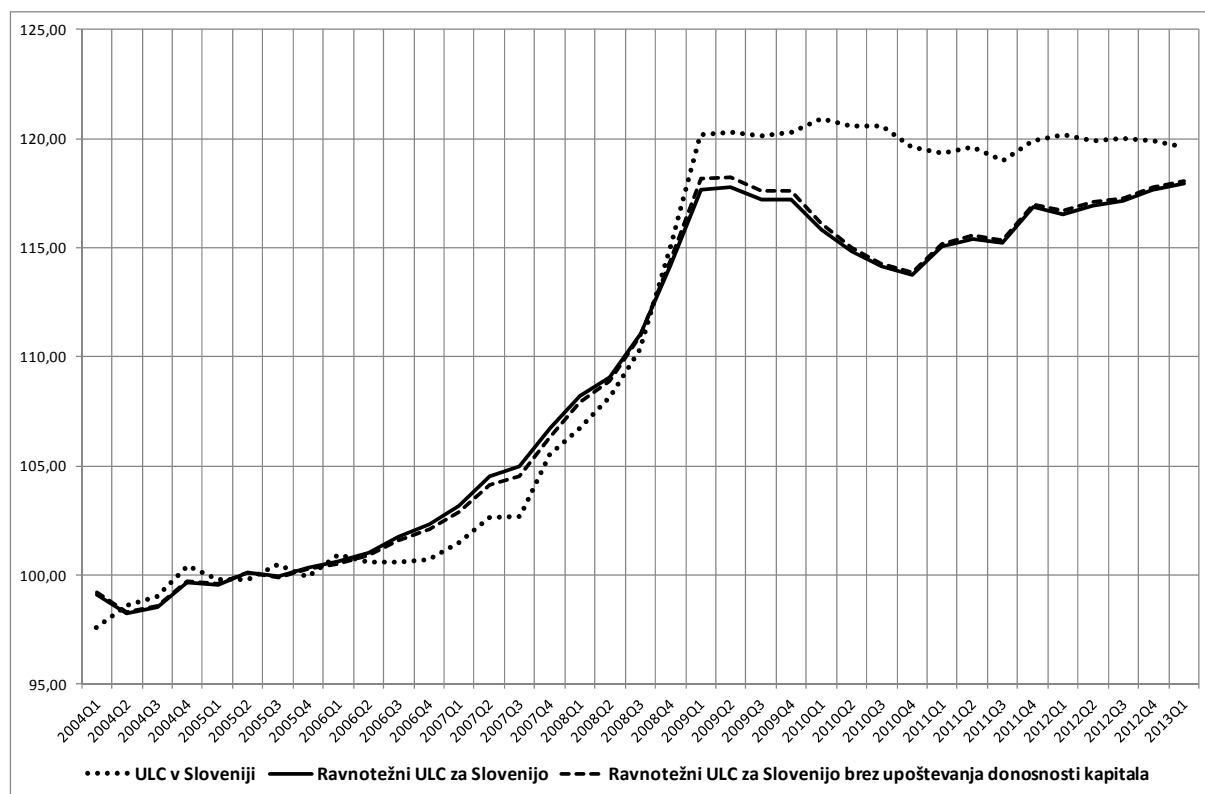
- BDP deflator za EA-12 in za Slovenijo
- Nominalni stroški dela na enoto proizvoda za EA-12 in za Slovenijo
- Nominalni BDP za EA-12 in za Slovenijo
- Podatki o realnih investicijah za EA-12 in za Slovenijo
- Deflator investicijskih dobrin za EA-12 in za Slovenijo

Vse časovne vrste so ali brez sezonske komponente (kapital) ali pa so desezonirane. Slika 1 prikazuje dejansko raven stroškov dela na enoto proizvoda v Sloveniji (pikčasta črta), ravnotežne stroške dela na enoto proizvoda brez upoštevanja donosnosti kapitala (črtkana črta), ter ravnotežne stroške dela na enoto proizvoda, ki upoštevajo tudi razlike pri povprečni donosnosti kapitala v Sloveniji in v EA-12 (polna črta).

⁵ Pri izračunu ravnotežnega indikatorja konkurenčnosti je povprečna učinkovitost kapitala vedno merjena relativno (za Slovenijo je na primer merjena glede na evroobmočje). To pomeni, da *raven* cen obstoječega kapitala ne igra pomembne vloge, kajti dokler je raven "napake" enaka v Sloveniji in v Evroobmočju, to ne bo vplivalo na gibanje ravnotežnega kazalnika konkurenčnosti.

⁶ Izbira EA-12, EA-15 ali EA-17 nima praktično nobenega vpliva na izračune. EA-12 je bila izbrana zato, ker so podatki o BDP na voljo bolj ažurno kot za EA-15.

Slika 1: Stroški dela na enoto proizvoda v Sloveniji in ravnotežni stroški dela na enoto proizvoda glede na EA-12

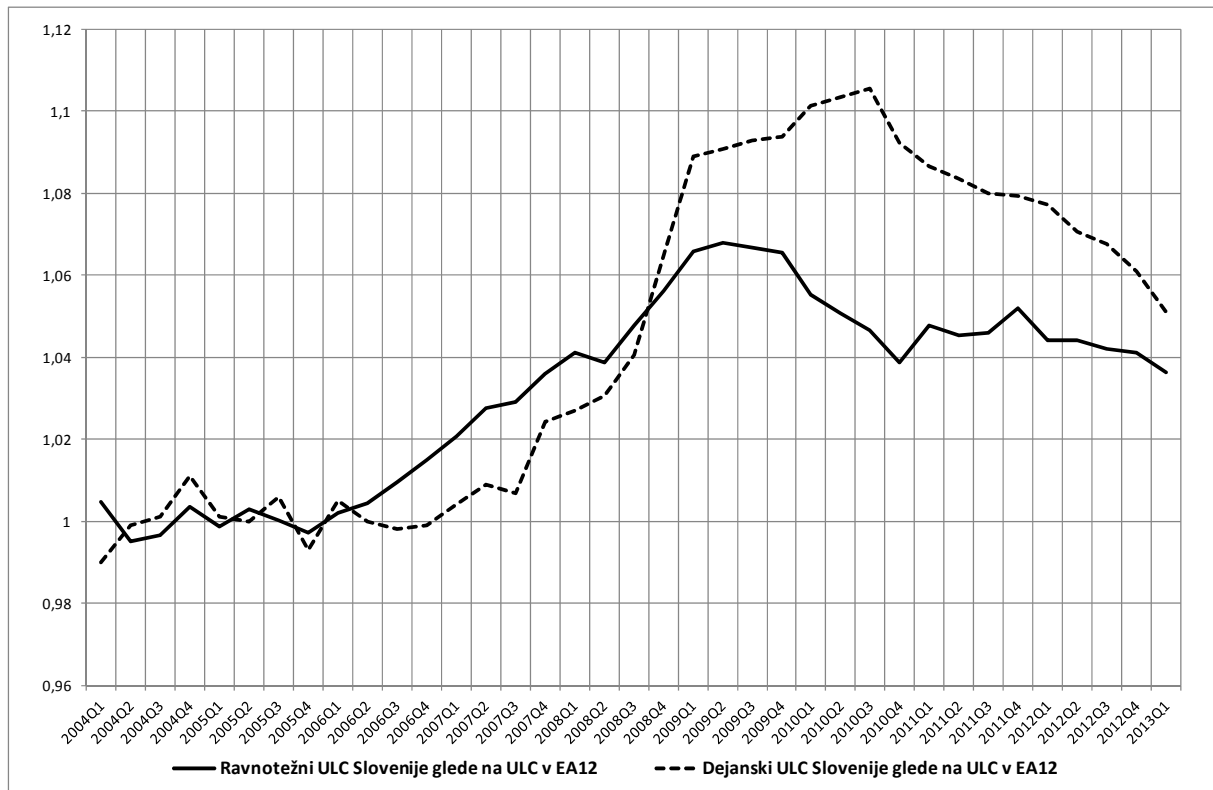

Konkurenčnost slovenskega gospodarstva glede na Evrosistem se meri z razliko med ULC v Sloveniji in ravnotežnimi ULC za Slovenijo. Če so ULC v Sloveniji višji od ravnotežnih, potem to pomeni, da je konkurenčni položaj slovenskega gospodarstva v primerjavi z Evrosistemom slabši. Iz Slike 1 tako izhaja, da je bil konkurenčni položaj Slovenije do drugega četrletja 2006 blizu ravnotežja, nato pa se je izboljševal – kljub rasti stroškov dela na enoto proizvoda – do tretjega četrletja 2007, ko je bil razmik med dejanskimi stroški dela na enoto proizvoda v Sloveniji in ravnotežnimi stroški dela na enoto proizvoda najbolj ugoden. Od tretjega četrletja 2007 se je konkurenčni položaj po tem indikatorju začel naglo poslabševati. To je tudi posledica rasti plač, ki je sledila obdobju visokega gospodarskega cikla. Po tretjem četrletju 2008 so se ta neugodna gibanja še okrepila. Takrat se je konkurenčni položaj močno poslabšal in poslabševanje se je nadaljevalo do tretjega četrletja 2010, ko je bila razlika med stroški dela na enoto proizvoda v Sloveniji in ravnotežnimi stroški dela na enoto proizvoda največja. Od tretjega četrletja 2010 se konkurenčnost Slovenije spet izboljšuje. To izboljševanje (zapiranje vrzeli med ravnotežnimi stroški dela na enoto proizvoda in dejanskimi stroški dela na enoto proizvoda) izvira predvsem iz spremembe ravnotežnih stroškov dela na enoto proizvoda, ki od konca leta 2010 naraščajo, ne pa iz zmanjševanja nominalnih stroškov dela na enoto proizvoda.

Opisano gibanje konkurenčnega položaja Slovenije velja ne glede na to, katero mero ravnotežnih stroškov dela na enoto proizvoda jemljemo kot benchmark. Izračunani ravnotežni ULC za Slovenijo z upoštevanjem povprečne donosnosti kapitala so namreč zelo blizu tistim, ki bi jih dobili brez upoštevanja razlik v donosnosti kapitala med Slovenijo in Evrosistemom (črčkana črta in polna črta ležita praktično ena na drugi). To pomeni, da so standardni kazalniki konkurenčnosti v grobem povsem ustrezen pokazatelj konkurenčnega položaja države. Do razlik na primer pride med leti 2006 in 2007, ko je kazalnik konkurenčnosti, ki ne upošteva povprečne donosnosti kapitala, kazal večje izboljšanje konkurenčnega položaja kot ga kaže kazalnik, ki je prilagojen za donosnost kapitala. Podobno pa je tudi poslabšanje konkurenčnega položaja, merjeno z nominalnimi ULC, med leti 2008 in 2010 malenkost večje, kot bi bilo brez upoštevanja donosnosti kapitala.

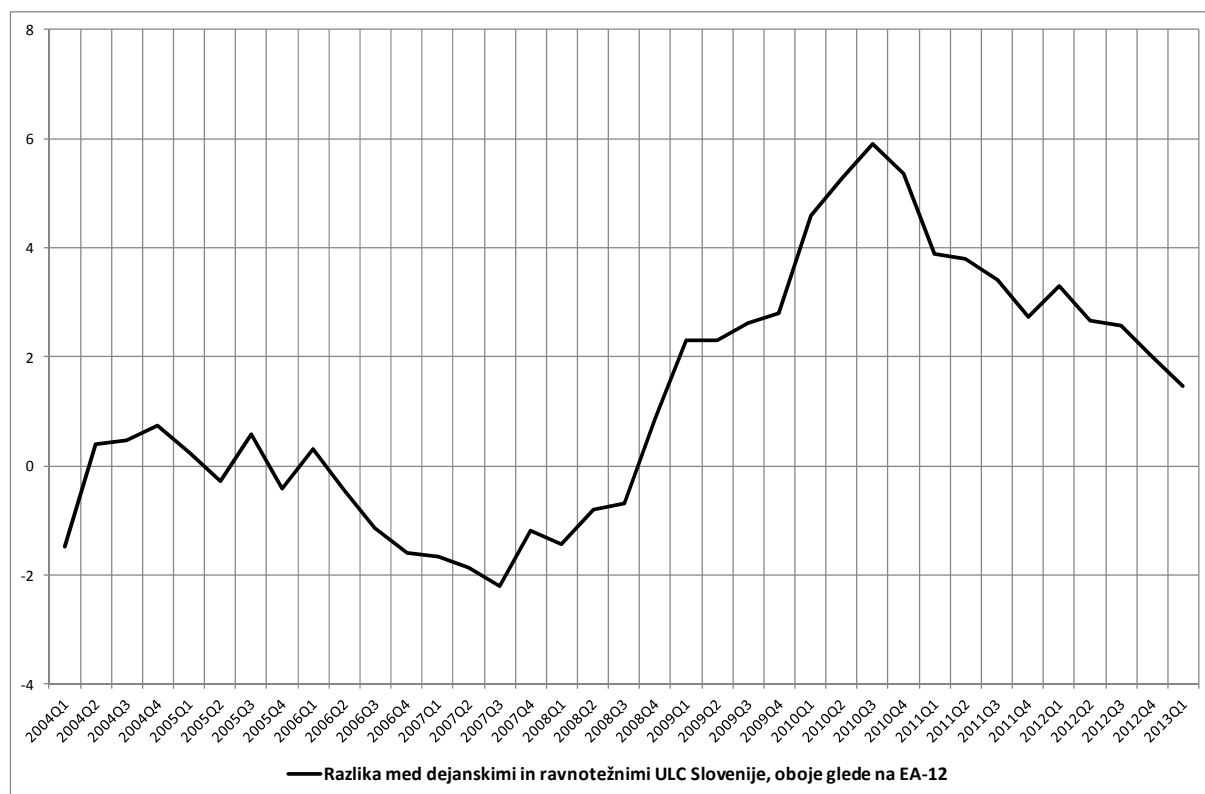
Zanimiv je tudi izračun relativnih stroškov dela na enoto proizvoda ter relativnih ravnotežnih stroškov dela na enoto proizvoda glede na EA-12 (torej izračun dejanskega in ravnotežnega "deviznega" tečaja na podlagi stroškov dela na enoto proizvoda). To je prikazano na Sliki 2.

Slika 2: Dejanski in ravnotežni "devizni tečaj" Slovenije glede na EA-12, izračunan na podlagi stroškov dela na enoto proizvoda

V nasprotju s standardnimi kazalniki konkurenčnosti, kjer se konkurenčnost slabša, če se raven kazalnika povečuje (apreciacija), je pri ravnotežnem kazalniku konkurenčnosti pomembna razlika med dejanskimi in ravnotežnimi stroški dela na enoto proizvoda. Povečevanje stroškov dela na enoto proizvoda v Sloveniji do tretjega četrtletja 2010, relativno glede na EA-12, ki je prikazano na Sliki 2 (črtkana črta), ni nujno slabo. Del prirasta stroškov dela na enoto proizvoda je namreč vzdržen z vidika konkurenčnosti, če je povprečna produktivnost kapitala višja kot na območju, s katerim se primerjamo. To vzdržno raven stroškov dela na enoto proizvoda prikazuje na Sliki 2 polna črta. Če je črtkana črta nižje od polne črte, potem to pomeni, da so stroški dela na enoto proizvoda kljub rasti še vedno nižji od stroškov dela na enoto proizvoda, ki upoštevajo povprečno produktivnost kapitala v Sloveniji (kar pomeni, da je takrat konkurenčnost Slovenije glede na EA-12 boljša). Če je črtkana črta nad polno črto, potem to pomeni, da so stroški dela na enoto proizvoda v Sloveniji previsoki glede na povprečno produktivnost kapitala v Sloveniji in da je zato konkurenčnost Slovenije slabša. Razlika med obema kazalnikoma je prikazana na spodnji sliki 3.

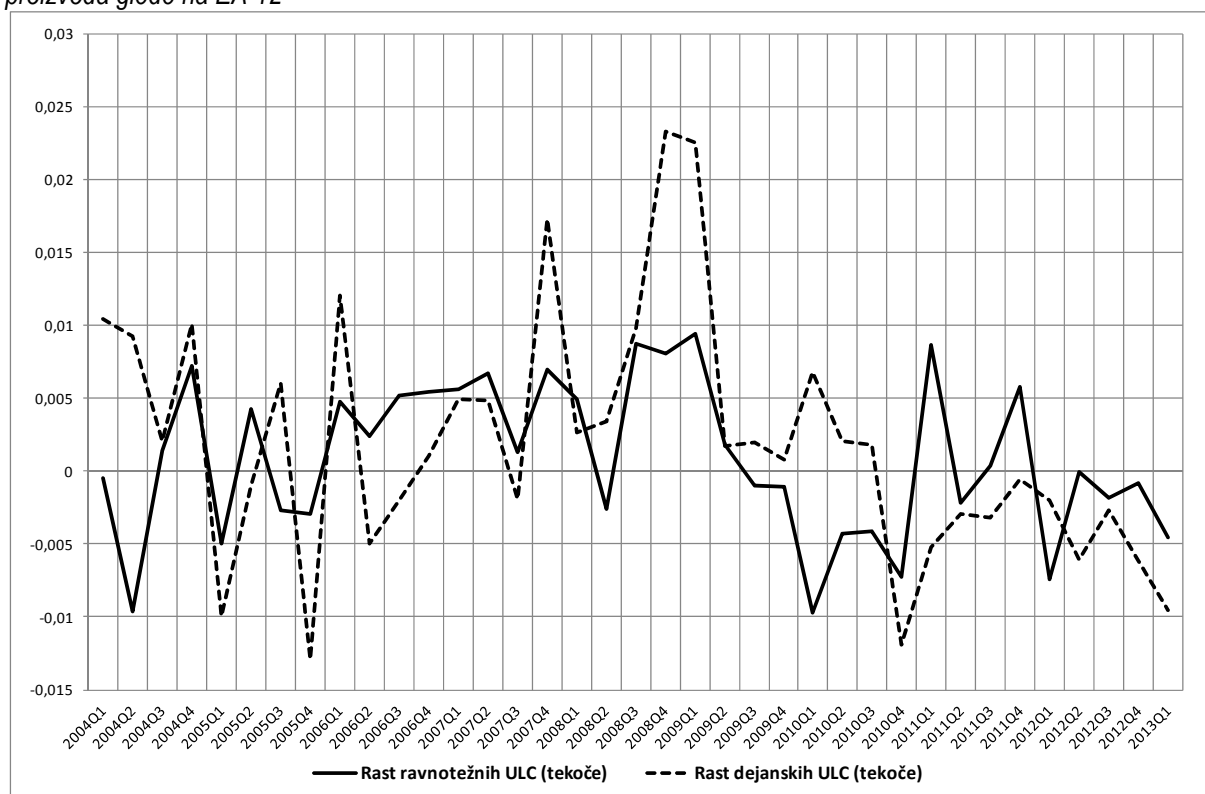
Slika 3: Razlika med dejanskimi in ravnotežnimi stroški dela na enoto proizvoda Slovenije, oboje glede na EA-12

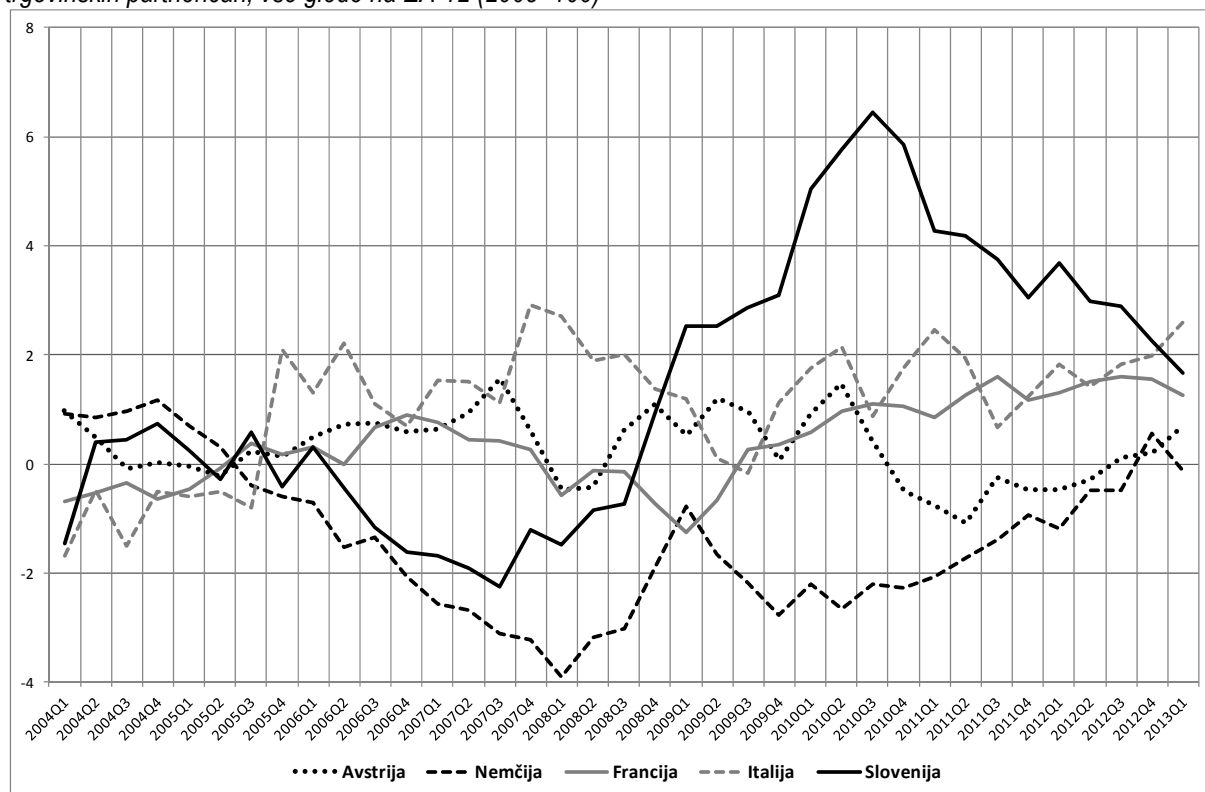
Slika 3 kaže, da so bili stroški dela na enoto proizvoda v Sloveniji do druge polovice 2006 blizu ravnotežnim, med drugo polovico 2006 in četrtem četrletjem 2008 pa je bilo slovensko gospodarstvo glede na ravnotežni kazalnik konkurenčnosti bolj konkurenčno (dejanski ULC Slovenije glede na EA-12 so bili pod ravnotežnimi ULC glede na EA-12), s tem da se je konkurenčnost od tretjega četrletja 2007 poslabševala. To poslabševanje se je zlasti od tretjega četrletja 2008 močno pospešilo, poslabševanje pa se je ustavilo šele v tretjem četrletju 2010. Od takrat se kazalnik relativno hitro vrača k ravnotežju in se je v prvem četrletju 2013 že približal ravnem iz relativno stabilnih let 2004 in 2005.

Dinamika spreminjanja ravnotežnih in dejanskih stroškov dela na enoto proizvoda je prikazana na Sliki 4, ki prikazuje tekoče (četrtnete) stopnje rasti stroškov dela na enoto proizvoda. S Slike 4 je razvidno, da se je slabšanje konkurenčnega položaja Slovenije začelo že v tretjem četrletju 2007, ko je rast relativnih stroškov dela na enoto proizvoda v Sloveniji presegla rast ravnotežnih stroškov dela na enoto proizvoda. Slabšanje se je nato nadaljevalo in je trajalo do četrtega četrletja 2010, od takrat pa rast relativnih stroškov dela na enoto proizvoda v glavnem zaostaja za rastjo relativnih ravnotežnih stroškov dela.

Slika 4: Stopnje rasti stroškov dela na enoto proizvoda v Sloveniji in ravnotežnih stroškov dela na enoto proizvoda glede na EA-12

Slika 5: Razlika med dejanskimi in ravnotežnimi stroški dela na enoto proizvoda v Sloveniji in pri njenih glavnih trgovinskih partnericah, vse glede na EA-12 (2005=100)

Slika 5 prikazuje gibanje razlike med dejanskimi in ravnotežnimi stroški dela na enoto proizvoda v Sloveniji in pri glavnih trgovinskih partnericah. Ravnotežni stroški dela so pri vseh državah merjeni glede na EA-12.⁷ Rezultati za glavne trgovinske partnerice so skladni z rezultati v Collignon (2012). Nemčija je tudi glede na ravnotežni kazalnik konkurenčnosti po letu 2005 izrazito izboljšala svoj položaj (razlika med ravnotežnimi in dejanskimi stroški dela na enoto proizvoda je negativna praktično ves čas od drugega četrtnetja leta 2005, čeprav se vrzel do ravnotežja od začetka leta 2008 postopoma zapira), Avstrija, Italija in Francija pa so ves čas precej blizu ravnotežja. Predvsem za Italijo in Francijo ravnotežni kazalnik konkurenčnosti od sredine leta 2009 kaže na zaostajanje.

Najbolj dinamično na sliki 5 je gibanje indikatorja konkurenčnosti Slovenije. Medtem ko je Slovenija do sredine 2007 po ravnotežnem kazalniku konkurenčnosti sledila Nemčiji, je kasneje konkurenčnost močno poslabšala. Tako hitrega in velikega poslabšanja konkurenčnosti ni bilo v nobeni od glavnih trgovinskih partneric. Kljub temu, pa se je poslabševanje konkurenčnosti Slovenije v tretjem četrtnetju leta 2010 obrnilo, dinamika izboljševanja pa je precej hitra in kaže na to, da zaostanek kmalu izginil.

4. Zaključek

Ravnotežni kazalnik konkurenčnosti Slovenije kaže, da je Slovenija večinoma ohranjala svoj konkurenčni položaj do držav Evroobmočja do drugega četrtnetja 2006. Od takrat se je konkurenčni položaj izboljševal in dosegel vrh v tretjem četrtnetju leta 2007, ko se je začel hitro slabšati. Slabšanje je trajalo do tretjega četrtnetja 2010, ko se je konkurenčni položaj, merjen z ravnotežnim indikatorjem konkurenčnosti, začel ponovno izboljševati. Dinamika izboljševanja je relativno hitra in nakazuje, da bi se ob nespremenjeni dinamiki konkurenčnost Slovenije do konca leta 2013 lahko vrnila v ravnotežje.

V primerjavi z najpomembnejšimi trgovinskimi partnericami je Slovenija od tretjega četrtnetja 2010 močno popravila svoj konkurenčni položaj, vendar pa je slednji kljub temu še vedno slabši od ravnotežnega (slabša je le Italija). Dinamika vračanja Slovenije v ravnotežje je relativno hitra, glavne trgovinske partnerice pa svoj položaj večinoma počasi poslabšujejo.

5. Literatura

1. Benkovskis, K., J. Wörz: "Exact Import Price Index – Quality Does Matter." Mimeo, Österreichische Nationalbank, 2011.
2. Bricongne, J. C., L. Fontagne, G. Gaulier: "Poor French Export Performance: Finger-Pointing on Germany?" mimeo, Banque de France, 2011.
3. Collignon, S.: "Macroeconomic Imbalances and Competitiveness in the Euro Area," forthcoming in *Transfer: European Review of Labour and Research*, 2012.

⁷ Metode izračuna obsega kapitala so enake za vse države, uporabljene so poenotene časovne vrste (Eurostat).